

SKINUTO SA SAJTA
www.maturskiradovi.net
Besplatan download radova

Prirucnik za gramatiku engleskog jezika

Uvod

Sama suština i jedna od najbitnijih stavki u engleskoj gramatici su pomoćni glagoli! Bez njih je nemoguće zamisliti engleski jezik i pravilno izražavanje.

Za naše ljude je glavni problem kod pomoćnih taj što oni imaju dvostruku ulogu zbog toga što su ne samo pomoćni, nego su i glavni glagoli. Upravo po tome se razlikuju od svih drugih glagola u engleskom jeziku.

Osnovni pomoćni glagoli koje najčešće susrećemo i od kojih se obrazuju engleska vremena su glagoli «biti», «činiti» i «imati». Ova tri pomoćna i glavna glagola (zavisno od situacije) u šali nazivam «crna trojka» zato što su «to be», «to do» i «to have» zadali mnogo muke našim studentima i učenicima. Najporaznije u celoj toj zapanjujućoj priči o «crnoj trojci» je činjenica da tako prosta stvar, kao što su pomenuti pomoćni glagoli, nikada nije objašnjena našim ljudima na odgovarajući način. Štaviše, ovi glagoli su stalni izvor osujećenosti, osećanja straha i nesigurnosti u našem pristupu engleskom jeziku i nepoznanica koju kao da niko nije umeo, znao ili hteo da nam razjasni. A reč je o prilično prostoj stvari koja će, kada bude objašnjena, verovatno izazvati veliki osećaj olakšanja i zahvalnosti što se običan čovek poput mene dosetio ovih praktičnih uputstava za savlađivanje osnovne engleske gramatike.

Sušтина engleskog jezika

Engleski jezik je satkan od vremena bez kojih se ne može zamisliti ni najprostiji izraz u tom jeziku. Međusobna isprepletanost i igra vremena su neretko izvor velikog stresa i strepnje kod naših ljudi, naročito kada je reč o vremenima koja ne postoje u našem jeziku kao što je, na primer, Present Progressive Tense (ili Present Continuous Tense). Naime, u našem jeziku sadašnje vreme je sadašnje vreme i u našoj svesti ne postoji razlika u tome kako izražavamo radnju koja se trenutno događa ili radnju koja se redovno događa i redovno ponavlja u različitim vremenskim intervalima. Već na tom primeru vidimo da se suština engleskog jezika u nekim aspektima bitno razlikuje od onoga na šta smo navikli u našem maternjem jeziku. Svako vreme u engleskom jeziku ima svoje specifične uslove za izražavanje i dodeljene pomoćne glagole bez kojih je nemoguće bilo šta izreći.

Vremena, odnosno radnje u vremenu, ne mogu se izraziti bez glagola, što nam je jasno i u našem jeziku. Ali ono što nam nikada nije i neće biti jasno dok konačno ne shvatimo kako to funkcioniše u engleskom, to je činjenica da moramo da naučimo da smisleno razlikujemo engleske glagole umesto što «bubamo» tabele i tablice koje nam na kraju ništa ne pomažu i iz kojih nikada ne naučimo da govorimo engleski jezik sa razumevanjem i samopouzdanjem. Oduvek sam svim mojim studentima i učenicima zabranjivao da mi kao papagaji ponavljaju napamet naučene tablice i šablone bilo kog glagola i da mi izverglaju promenu glagola po zamenicama. Engleski jezik, kao i svaki drugi, mora da se uči prirodno i uz shvatanje nekih

osnovnih postulata i principa. Učenje tablica i tabela, na šta nas je uvek navodio naš neinventivni školski sistem, ne doprinosi bilo kakvom smislenom savladavanju jezika. Pri tome ne želim da umanjim ni ulogu dosadnih predavača koji nisu umeli da se spuste na nivo svojih studenata i đaka. Takvim predavačima je izgleda jedino bilo od koristi da pred svojim đacima i studentima stoje kao autoritet koji poznaje jezik, ali ne ume da ga adekvatno prenese onima koji taj jezik moraju da savladaju. Svima koji predaju engleski jezik mogu samo da poručim da je njihov talenat za ovaj jezik ostao beskoristan za naše studente i đake. Zašto? Zato što nisu uspeali da se prvo stave u ulogu svojih studenata i đaka kojima je maternji jezik srpski i koji, usled toga, nisu mogli da jasno razumeju sve one odlike engleske gramatike koje su nepojmljive našem čoveku same od sebe, nego ih je potrebno objasniti prostim srpskim jezikom!

Kao neko ko je prošao kroz «pakao» pokušavanja da shvati, nauči i savlada englesku gramatiku, a kasnije dobio izazov da je objasni drugima, shvatio sam zašto se u mojoj svesti i svesti mnogih od nas stvorio mentalni blok, pa i otpor prema engleskom jeziku. Ne, dragi moji čitaoci, niti ste vi glupi niti ste nesposobni da naučite taj jednostavan jezik! On je prost da ne može biti prostiji. Problem je u tome što nikada nije bilo nikoga da vam taj jezik adekvatno objasni. Stoga, hrabro napred u učenje engleskog jezika. Duboko verujem da svako od vas može da savlada makar ovu osnovnu gramatiku i da uz pomoć iste komunicira na jednostavnom nivou sa drugima. Da to ne verujem nikada se ne bih latio pisanja ovakvog kratkog priručnika.

Osnovni principi engleskog jezika

Osnovni princip koji ne mogu dovoljno da podvučem je sledeći: engleski jezik se ne može naučiti bubanjem tabela i tablica i papagajskim ponavljanjem onoga što je nabubano! Tabele i tablice treba da vam budu pred očima i da vam služe kao podsetnik dok ne postanu deo vašeg razumevanja i znanja. Ovaj priručnik neće biti ni od kakve koristi onima koji smatraju da je učenje tablica i biflanje istih put za uspešnost u engleskom jeziku!

Engleski glagoli su ključni za pravilno izražavanje u engleskom jeziku. Engleski glagoli se, između ostalog, dele na:

- 1) glavne glagole koji postoje i u našem jeziku: spavati, jesti, raditi, učiti; i
- 2) pomoćne glagole od kojih su najvažniji ovi u pomenutoj «crnoj trojci»: to be, to do i to have.

Koliko god da nam glavni glagoli ne predstavljaju problem toliko su pomoćni glagoli u engleskom veliki izvor strepnje i frustracije. Zbog tih glagola su verovatno neki, ako ne i mnogi, odustali od daljeg učenja ovog jezika. Zbog tih glagola su neki možda i zauvek omrznuli engleski jezik! Ali, kao što rekoh, samo hrabro napred, nije ništa vaša krivica. Svo to zamešateljstvo se lako može razumeti uz malo pameti i odgovarajućih objašnjenja.

Pomoćni glagol «to be» nekako i shvatamo pošto postoji i u našem jeziku kao glagol «biti», iako ga mi nikada ne upotrebljavamo u vremenu u kome ga upotrebljavaju ljudi sa engleskog govornog područja. Glagol «to have» obično ignorišemo budući da u našem jeziku to nikada nije pomoćni glagol. Najgori član «crne trojke» je glagol «to do». Sa tim glagolom niko ne uspeva da se izbori iz prostog razloga što se uvek prećutkuje njegova «tajanstvena funkcija» i način na koji se on (ne)upotrebljava u svakodnevnom engleskom govoru.

Osnovna engleska vremena se obrazuju uz pomoć pomoćnih glagola: «to be», «to do» i «to have» i svih ostalih glavnih glagola u engleskom jeziku. Taj princip nikada nemojte smetnuti sa uma! Isto tako, jedanko bitan princip koji se nikada ne sme smetnuti sa uma kada je u pitanju engleski jezik je činjenica da pomoćni glagoli **UVEK** dolaze ispred glavnih glagola! To je

sasvim logično pravilo upravo zato što samo ime pomoćnih glagola izražava ono što oni čine – oni *pomažu* glavnim glagolima da iskažu tačno vreme kada se neka radnja dogodila: da li je to bilo u prošlosti, sadašnjosti, budućnosti, u toku razgovora, nakon neke druge radnje, da li je prekinuto od strane neke druge radnje...

U prvi mah ova džungla vremena i isprepletanost radnji može da uplaši iskrenog studenta engleskog jezika. Ali ono što će ove studije makar da vam omoguće, to je da se razjasne sve nedoumice koje naši ljudi nikada nisu imali od koga da nauče budući da je naš školski sistem sterilan i nemaštovit, pa samim tim ne ume da prenese dinamično znanje i komunikaciju na engleskom jeziku.

Imajući ove principe na umu, pristupamo kratkoj analizi nekoliko osnovnih i najčešće korišćenih vremena u engleskom jeziku. Ostala vremena biće obrađena nakon pregleda pomoćnih glagola zato što će tada biti mnogo lakše obraditi svako vreme i pokazati način na koje ono izražava radnje u engleskom jeziku.

SADAŠNJE PROSTO VREME PRESENT SIMPLE TENSE

Pomoćni glagol: to do (činiti) koji ima različite oblike za svako lice i uvek dolazi ispred svakog glavnog glagola.

Radnja: Uobičajena radnja koja se odigrava često i/ili je tako ustaljena ili normalna da se o njoj uvek govori u sadašnjem vremenu budući da je to jedini način na koji ona može da se izrazi.

Poteškoće: Glavne smetnje na koje nailaze naši ljudi su pravljenje razlika između ovog vremena i vremena koje izražava radnju koja se odigrava u trenutku kada o njoj govorimo. Drugu poteškoću, verovatno najveću u celokupnom engleskom jeziku, predstavlja razumevanje funkcionisanja glagola «to do». Ova poteškoća posebno dolazi do izražaja prilikom postavljanja pitanja u ovom vremenu -u tome se upravo krije sva tajanstvenost pomoćnog glagola «to do».

I work every day. (Radim svaki dan). **Do** I work every day? (Da li radim svaki dan?)

You work every day. (Radiš svaki dan). **Do** you work every day? (Da li radiš svaki dan?)

He work**S** every day. (On radi svaki dan). **Does** he/she/it work every day? (Da li on radi svaki dan?)

She work**S** every day. **Does** she work every day?

It work**S** every day. **Does** it work every day?

We/You/They work every day. (Mi radimo/Vi (više ljudi) radite/Oni/One rade svaki dan). **Do** we/you/they work every day?

PROŠLO VREME PAST SIMPLE TENSE

Pomoćni glagol: to do, ali u svom prošlom obliku «did», što dodatno komplikuje njegovo razumevanje.

Radnja: Ovim vremenom izražava se nešto što je učinjeno ili završeno u prošlosti.

Poteškoće: Glavna poteškoća je ponovo raskorak u izjavnim potvrdnim rečenicama kojima se izražava nešto što je učinjeno u prošlosti, a potom dolazi pitanje u kome izranja famozno «did»!

I **worked** every day. (Radio sam svakog dana). **Did** I work every day?

You **worked** every day. (Radio/la si svakog dana). **Did** you work every day?

He **worked** every day. **Did** he/she/it work every day?

She **cleaned** the table yesterday. **Did** she clean the table yesterday?

It **made** a noise last night. **Did** it make a noise last night.

We **worked** every day. **Did** we work every day?

You (više ljudi) **walked** in the park last summer. **Did** you walk in the park last summer?

They **phoned** their friends last night. **Did** they phone their friends last night?

PROSTO BUDUĆE VREME FUTURE TENSE

Ovo je zasigurno najprostije englesko vreme, pa ćemo sa njim odmah da završimo.

Pomoćni glagol: to be (biti) u svom obliku za buduće vreme koji je različit za svako lice.

Radnja: nešto što će biti urađeno ili obavljeno kasnije, ili u budućnosti.

Poteškoće: Generalno gledano, ne postoje poteškoće u obrazovanju ovog vremena. Pošto i mi koristimo glagol «biti» kao pomoćni glagol da iskažemo nešto što ćemo raditi kasnije ili u budućnosti, to nam ovo vreme predstavlja najmanji problem za učenje i shvatanje.

I will work tomorrow. (Radiću sutra). Will I work tomorrow?

You will work tomorrow. (Radićeš sutra). Will you work tomorrow?

He/She/It will work tomorrow. (Radiće sutra). Will he/she/it work tomorrow?

We/You/They will work tomorrow. (Radićemo/će sutra). Will we/you/they work tomorrow?

Primetili ste u ovom vremenu jedno generalno pravilo: kada se postavlja pitanje, pomoćni glagol skače preko zamenice i zauzima prvo mesto u pitanju, iza njega dolazi zamenica, iza zamenice dolazi glavni glagol i onda idu ostale reči u rečenici (koje su obično priloške odredbe za mesto, vreme i način). Kao što vidite, ova prosta pravila nisu nikakva posebna mudrost ili nešto nedokučivo!

«CRNA TROJKA»

Verujem da ova problematika nikada do kraja i nikada do kraja jasno nije predočena svima koji silom prilika ili svojom voljom moraju da se uhvate u koštac sa engleskim vremenima i gramatikom. «Crna trojka»: «to be», «to do» i «to have» izazvala je mnogo stresa i mentalne patnje i kod najiskrenijih ljubitelja engleskog jezika. A stvar je prilično prosta, ne može da bude prostija! Samo je neko morao da objasni do kraja kako i zašto funkcionišu ti glagoli.

Pomenuta tri glagola su po svojoj funkciji *pomoćna*, što znači da pomažu da se iskaže određena radnja koja se dogodila u nekom vremenu. Drugim rečima, bez ta tri glagola nemoguće je na engleskom jeziku objasniti da li se nešto događa u ovom trenutku, da li se događa kao uobičajena normalna radnja, da li se dogodilo juče ili u veoma dalekoj prošlosti, da li se dešavalo pre nego što ga je nešto drugo prekinulo, da li je počelo da se dešava u prošlosti pa nastavlja dešava se u sadašnjosti i nastaviće da se dešava u budućnosti, ili će se možda ili sigurno dogoditi u budućnosti. Dakle, sve što želimo da iskažemo na engleskom jeziku nas neminovno nateruje da shvatimo potpunu funkciju ta tri pomoćna glagola. Bez njih engleski jezik gubi svaki smisao. Bez njih ne postoji engleski jezik!

Glavni problem koji izgleda niko do sada nije shvatio je to da ova tri glagola, iako su pomoćni, takođe igraju funkciju **glavnih glagola**. Drugim rečima, postoje radnje koje treba iskazati u engleskom jeziku upravo tim glagolima, ali u tim slučajevima oni nisu pomoćni glagoli (ne pomažu iskazivanje radnje) nego su glavni glagoli - glavni nosioci radnje i glavni nosioci značenja reči.

Pored toga, dodatni izvor zabune su slučajevi kada se jedan isti glagol (obično je to glagol «to have», nešto ređe i glagol «to do») pojavi u istoj rečenici dva puta. A pojavi se dva puta iz prostog razloga što nije reč o jednom te istom glagolu, nego jedan od njih igra ulogu pomoćnog glagola, a drugi je glavni glagol.

Prva stvar koju treba imati na umu kada su u pitanju pomoćni glagoli to je da iako oni znače «biti», «činiti» i «imati», jer to je jedini prevod koji mi za njih imamo, kada su u službi *pomoćnih glagola* oni ne znače to kako ih mi prevodimo. Kada su pomoćni glagoli, «to be», «to do» i «to have» nemaju značenje «biti», «činiti» i «imati»! Oni kao pomoćni glagoli NIŠTA ne znače! Njihova funkcija kao pomoćnih glagola je da pomognu *glavnom glagolu* za koji su vezani i uz koji uvek idu.

Druga stvar koju treba imati na umu je sledeća: u svim slučajevima, bez izuzetka, kada su glagoli «to be», «to do» i «to have» pomoćni, oni uvek dolaze na prvo mesto ispred svakog drugog glagola u rečenici. Stoga, nikada se ne može napraviti greška da se takav jedan pomoćni glagol, makar se i navodno dva puta pojavljivao u istoj rečenici, zameni sa nekim drugim glagolom.

Sada kada smo razjasnili ove dileme i nedoumice, pogledajmo neke primere gde ovi glagoli igraju svoju bitnu dvojaku funkciju. To bi trebalo automatski da razjasni i obrazovanje

glavnih vremena u engleskom jeziku.

Sadašnje prosto vreme

Kao što je već rečeno, pomoćni glagol u ovom vremenu je glagol «to do». Njegov problem je u tome što je tajanstven i sakriven, te njegova uloga nije tako lako uočljiva. To se posebno vidi u činjenici da ga nema u potvrdnim rečenicama, a kada treba postaviti pitanje u sadašnjem vremenu taj glagol iznenada izranja naizgled niotkuda. Ali to nije slučaj da taj glagol dolazi sam od sebe u pitanjima. To ne bi bilo nimalo u skladu sa strogim pravilima koja važe za neumoljivu englesku gramatiku. Pomoćni glagol «to do» uvek postoji u svim potvrdnim rečenicama, samo što ga mi ne vidimo.

Uzmimo primer sa glavnim glagolom «to work» iz gornje lekcije. Na prvi pogled rečenica, na primer, glasi ovako:

You work every day.

U toj rečenici ne vidimo nigde postojanje glagola «to do», iako upitna rečenica glasi:

Do you work every day?

Otkud iznenada glagol «to do» u upitnoj rečenici? Odgovor je prilično logičan: on se pojavljuje u toj rečenici iz prostog razloga zato što tu mora da bude. Upamtite: **nijedno vreme se ne može obrazovati ako nema pomoćni glagol!** Samim tim pomoćni glagol mora da postoji i u običnoj potvrdnoj rečenici.

Stvar je u tome što se glagol «to do» retko koristi u engleskom jeziku zbog jačine i naglašavanja koji prenosi kada se upotrebljava, pa se zato izbegava u uobičajenom govoru. Ljudi ga obično izgovaraju kada hoće nešto da naglase i podvuku, ili u stanju ljutine i samoodbrane.

Činjenica da ljudi ne upotrebljavaju glagol «to do» u govoru ne znači da taj glagol ne postoji. Naprotiv. On postoji jer mora da u sadašnjem vremenu obavlja svoju funkciju *pomoćnog glagola* i da pomogne da se izraze sve radnje u sadašnjem vremenu. Stoga svaka rečenica u sadašnjem vremenu mora da sadrži taj glagol. Zbog toga gornja rečenica u svim licima glasi ovako:

I (**do**) work every day.

You (**do**) work every day.

He/She/It (**does**) work every day.

We/You/They (**do**) work every day.

Primetićete da sada u trećem licu nema «workS every day»!? Sada je sasvim jasno zašto

nema tog nastavka «s» u trećem licu: zato što ispred glagola «work» (koji je *glavni glagol*) stoji taj moćni glagol «to do» u svom obliku za treće lice – «does» - i u tom obliku on automatski označava i skreće pažnju na to da je reč o trećem licu. Upravo otud to famozno slovo «s» u svim rečenicama u sadašnjem vremenu kada govorimo u trećem licu - da on, ona ili ono obavlja neku uobičajenu aktivnost ili radnju.

Zarad lakšeg izgovora došlo je do kombinacije does + glavni glagol.

Otuda svi glavni glagoli u trećem licu sadašnjeg vremena imaju nastavak «s», kao što je slučaj sa glagolom «work» u trećem licu koji postaje «works». I sada postaje jasno kako i zašto postavljamo upitne rečenice onako kako ih postavljamo u tom vremenu. Glagol «to do», po pravilu koje već znamo, prilikom obrazovanja upitnih rečenica skače na prvo mesto ispred zamenice, a nakon njega slede zamenica i glavni glagol:

Do I work every day?

Do you work every day?

Does he/she/it **work** every day?

Do we/you/they work every day?

Obično su odgovori na ta pitanja, bilo da su potvrdni ili odrečni, u skraćenom obliku i glase:

Yes, I do.

No, I don't.

Yes, you do.

No, you don't.

Yes, he/she/it does.

No, he/she/it does not.

Yes, we/you/they do.

No, we/you/they do not.

Pomoćni glagol «to do» pokazuje time svoju moć pomaganja izražavanja radnji u sadašnjem vremenu. Jer on sam je sasvim dovoljan da izrazi potvrdu da se nešto desilo ili nije desilo. Kao što sam naglasio, to je skraćeni oblik izražavanja potvrdnih i odrečnih rečenica u ovom vremenu. One se uvek tako izgovaraju zarad kratkoće, a stvarni pun oblik tih rečenica glasi:

Yes, I **do work** every day.

No, I do not work every day.

Yes, you **do work** every day.

No, you do not work every day.

Yes, he/she/it **does work** every day.

No, he/she/it does not work every day.

Yes, we/you/they **do work** every day.

No, we/you/they do not work every day.

Prošlo prosto vreme

Ista je stvar u funkciji pomoćnog glagola «to do» u ovom vremenu, jedino što se on ovoga puta pojavljuje u svom prošlom obliku «did». U slučaju prošlog vremena, ovaj pomoćni glagol se ne razlikuje u licima, nego je u svim licima potpuno isti. Kao i kod sadašnjeg vremena, uočavamo isti princip. Zbog njegove jačine ljudi ga koriste u retkim situacijama, ali to ne znači da on ne postoji u potvrdnim rečenicama. On mora da postoji zato što se **nijedno vreme** u engleskom jeziku ne može zamisliti bez svog **pomoćnog glagola**. Tako imamo sledeće primere:

I (did) work every day.

You (did) work every day.

He/She/It (did) work every day.

We/You/They (did) work every day.

Primetili ste da glavni glagol, u ovom slučaju «work», nema karakterističan nastavak «ed» na kraju. Zašto je to tako sada postaje jasno. To je zato što ispred njega stoji pomoćni glagol koji pomaže da se iskaže radnja rada u prošlom vremenu. U stvari, taj famozni nastavak «ed», koji vam niko nikada nije objasnio, nastao je upravo usled spajanja pomoćnog glagola u prošlom vremenu «did» i svih glavnih glagola koji su pravilni.

Svi pravilni glagoli u prošlom vremenu imaju nastavak «ed» zato što je došlo do stapanja sa pomoćnim glagolom «did». Naravno, postoje izuzeci za ovo pravilo kada su u pitanju takozvani nepravilni glagoli. Oni su nepravilni zato što u njihovom slučaju nije došlo do stapanja sa «did» i nisu dobili nastavak «ed» u prošlom vremenu.

I tako, razdvajanjem glavnih glagola od pomoćnog dobijamo upitne rečenice u prošlom vremenu gde pomoćni glagol «did» skače na početak a iza njega sledi zamenica i glavni glagol u svom izvornom obliku („infinitivu” kako se to naziva u gramatici). To praktično izgleda ovako:

I **worked** every day.
Did I work every day?

You **worked** every day.
Did you work every day?

He/She/It **worked** every day.
Did he/she/it work every day?

We/You/They **worked** every day.
Did we/you/they work every day?

U prošlom vremenu imamo odličan primer gde se jedan glagol pojavljuje navodno dva puta, recimo u sledećem pitanju:

Did you do your homework yesterday?

Naši studenti obično vide takav primer i ostaju zbunjeni nad činjenicom da se u istoj rečenici navodno pojavljuje isti glagol i to, da stvar bude još gora, jedan je u prošlom a drugi u sadašnjem vremenu. To, međutim, nije uopšte slučaj. Nije reč o jednom te istom glagolu! Prvi glagol koji se vidi u tom pitanju je *pomoćni glagol* koji nema značenja, ne znači «činiti»!!! Taj glagol samo *pomaže* da se iskaže radnja rađenja domaćeg zadatka u prošlosti, to jest juče. Drugi glagol je *glavni glagol* i on zaista znači «činiti, raditi». Dakle, da, reč je o istom glagolu, ali sa dve različite i drukčije funkcije!

Potvrdne rečenice koje obično viđamo u ovom slučaju glase:

I did my homework yesterday.

You did your homework yesterday.

He/She/It did his/her/its homework yesterday.

We/You/They did our/your/their homework yesterday.

Međutim, u ovom slučaju vidimo samo pomoćni glagol «did», a rekli smo da pomoćni glagoli nemaju značenja! Prema tome, ove rečenice same po sebi ne znače ništa zato što u njima ne postoji glavni glagol koji izražava radnju. U stvari, on se ne upotrebljava, ali itekako postoji! U protivnom, ove rečenice nemaju nikakvog smisla. Glavni glagol u ovom slučaju je glagol «raditi» - «do». On mora da postoji i, po ustaljenom i nepromenljivom pravilu, dođe odmah **iza** pomoćnog glagloga. Zbog toga ove rečenice u svom punom obliku glase:

I **did do** my homework yesterday.

You **did do** your homework yesterday.

He/She/It **did do** his/her/its homework yesterday.

We/You/They **did do** our/your/their homework yesterday.

Sada ove rečenice u upitnom obliku glase onako kako ih uvek i vidimo u engleskom. One u sebi sadrže pomoćni glagol koji je skočio na prvo mesto, iza njega sledi zamenica a iza nje i glavni glagol «do» kome ovaj glagol pomaže da izrazi radnju rađenja domaćeg zadatka juče:

Did I do my homework yesterday?

Did you do your homework yesterday?

Did he/she/it do his/her/its homework yesterday?

Did we/you/they do our/your/their homework yesterday?

Nikada ne smete da mešate dva glagola «to do» i da ih posmatrate kao jedan. I jedan i drugi imaju dve različite funkcije i nemaju veze jedan sa drugim, osim u smislu da prvi pomaže drugom da izrazi radnju a drugi je *glavni glagol*.

Ono što dodatno komplikuje funkciju ovog glagola je i činjenica da je glagol «to do» nepravilan, što se jasno vidi po tome kakav je u prošlom obliku. Da je pravilan, taj glagol bi u prošlom obliku glasio «doed» - imao bi taj karakterističan nastavak «ed». Ali budući nepravilan, on u prošlom vremenu ima oblik «did» kao pomoćni glagol.

Glagol «to have» je takođe nepravilan, tako da u engleskom jeziku ne postoji glagol «haved». Više o funkcijama tog glagola u narednoj lekciji.

POMOĆNI GLAGOLI «TO BE» I «TO HAVE»

Došao je trenutak da demistifikujemo i preostala dva ključna pomoćna glagola poznata kao «biti» i «imati». Ti glagoli se mnogo lakše razumeju u odnosu na glagol «to do» iz prostog razloga što su uvek vidljivi u rečenici i kada su u funkciji glavnih i kada su u funkciji pomoćnih glagola. U njihovom slučaju nema potrebe da se uvek prisećamo da postoje pre svih drugih glagola u potvrdnim rečenicama i da pomažu glavnim glagolima da iskažu radnju koja se odigravala u prošlosti ili upravo završila u sadašnjosti. Osim toga, i u našem jeziku postoji glagol «biti» kao pomoćni glagol, pa nam to dodatno olakšava brzo uočavanje i razumevanje funkcije tog glagola.

Ono što treba obavezno imati na umu je da postoji veoma prost način da se prepozna kada glagoli «biti» i «imati» igraju ulogu glavnih glagola, a kada su pomoćni glagoli koji pomažu glavnim glagolima da iskažu neku radnju. Prilikom analize engleskog jezika, kao i prilikom izražavanja misli na tom jeziku, bitno je posmatrati svaku rečenicu izolovano i pratiti reči koje se u njoj upotrebljavaju. Ukoliko u datoj rečenici vidite da glagoli «biti» ili «imati» stoje sami i da ne postoji nijedan drugi glagol osim njih, to je znak da ti glagoli igraju ulogu glavnih glagola i samo tada znače to što znamo da znače. Ukoliko iza tih glagola dolazi neki drugi glagol, onda je jasno da su ti glagoli pomoćni - pomažu glagolu iza sebe i ne znače «biti» ili «imati», već imaju isključivu ulogu **pomoćnih glagola bez značenja**.

U pojedinim situacijama ova dva glagola se pojavljuju u istim rečenicama navodno dva

puta, ali nemaju isto značenje. Prvi koji se od njih pojavi pre onog drugog igra ulogu *pomoćnog glagola* i pomaže tom drugom da iskaže radnju. Drugi glagol se pojavljuje u obliku karakterističnom za vreme radnje koju opisuje i nalazi se **odmah iza** prvog glagola prema pravilu koje smo već naučili. Zato ukoliko u jednoj rečenici vidite da na prvom mestu dolazi glagol «biti», a iza njega glagol «imati» sa nastavkom «ing», znajte da nije reč o dva pomoćna glagola! Samo je prvi pomoćan, kao što već znamo, a drugi je glavni glagol. Ukoliko u rečenici vidite glagol «imati» na prvom mestu, a odmah iza njega dolazi glagol «biti» u svom past participle obliku «been», isti stari princip važi i u tom vremenu. Glagol «imati» je u tom slučaju pomoćan i ne znači «imati», a glagol «biti» je glavni glagol. U vremenima gde ova dva glagola igraju svoju pomoćnu ulogu može da dođe do slučaja da su oba pomoćna, pri čemu će doći jedan iza drugog na prvom mestu *iza zamenice*, a **nakon njih** doći će glavni glagol koji iskazuje radnju. Ali i u tim slučajevima jedini poredak koji ovi glagoli mogu da oforme je da «imati» dođe kao prvi glagol, «biti» u past participle obliku «been» dođe iza njega, a nakon njih ide glavni glagol.

Iako sve ovo na prvi pogled deluje veoma zbunjujuće, nema razloga za strah. Engleski jezik i gramatika mogu da postanu prava igra i zadovoljstvo ukoliko steknemo samopouzdanje u izražavanju. A nema razloga da vremenom ne steknemo samopouzdanje zato što se engleski jezik sastoji od rigidnih pravila i onog trenutka kada ovladamo tim pravilima, ceo svet engleskog jezika postaje naš. Stoga se nemojte obeshrabriti u ovom trenutku. Celokupna ova materija je veoma laka i inteligentnim ljudima ne bi trebalo da predstavlja neki veliki problem. Duboko sam ubeđen da svako može da nauči makar osnovno izražavanje na engleskom i da savlada ova osnovna vremena. Neki će ovaj jezik savladati superiorno i on će im biti poput maternjeg, drugi će na osnovu ovog priručnika steći bolje shvatanje smisla i dinamike jezika, a nekima će ovo biti dovoljno da mogu da sročte najosnovnije stvari na engleskom jeziku. Bilo kako bilo, primarni cilj ovog priručnika je da demistifikuje «teške stvari» u engleskoj gramatici i da vam približi taj jezik koji je u suštini prilično jednostavan

SADAŠNJE TRAJNO VREME THE PRESENT CONTINUOUS TENSE ILI THE PRESENT PROGRESSIVE TENSE

Pomoćni glagol: glagol «to be» u svom sadašnjem obliku koji se menja po zamenicama. Kao i u svim drugim vremenima, prvi glagol koji dođe iza zamenice je pomoćan, pa tako lako možemo da prepoznamo sve oblike glagola «to be» koji se menja po zamenicama.

Glavni glagol: svaki glavni glagol koji izražava ovo vreme ima karakterističan nastavak «ing». Autor nije uspeo do ovog časa da razume poreklo nastavka «ing», pa za sada pretpostavlja da je taj nastavak nastao u engleskom jeziku zarad svrhe iskazivanja radnje u sadašnjem trenutku.

Radnja: Kao što mu samo ime kaže, to je radnja koja traje u trenutku kada se o njoj govori (radnja je u progresu u trenucima našeg govora).

I am working now.

You are watching the television at this time.

He is sleeping at this moment.

She is riding her favourite horse.

It is breaking down.

We are cleaning the streets.

You are singing your funny tune.

They are thinking about their new agenda all the time.

Prvi glagol u ovim rečenicama: am, are, is i are su oblici glagola «biti» u sadašnjem vremenu. Iza njih dolaze glavni glagoli sa svojim karakterističnim «ing». Uvek kada vidite takvu rečenicu znajte da ta radnja *obavezno* govori o nečemu što se događa u trenutku kada neko o tome govori.

Evo kako bi izgledao odnos u ovom vremenu u kome je glagol «to be» na prvom mestu kao pomoćan i nema značenje «biti», a glagol «to have» koji stoji iza njega je glavni glagol. Klasičan primer je izraz na engleskom jeziku kada neko ima nezgodu, problem, ili ne može da se snađe sa nečim. Tada se kaže «having trouble». Evo kako izgleda takav izraz u svim licima:

I am having trouble with my car.

You are having trouble with your car.

He/She/It is having trouble his/her/its car.

We/You/They are having trouble with our/your/their car.

Kao što vidite, glagol «to have» u ovom vremenu, kao i svi drugi glavni glagoli u radnji koja se **sada** dešava, ima karakterističan nastavak «ing». Stoga, nemojte da vas to zbuni i da ga pomešate sa glagolom «to have» koji nema značenja i koji kao pomoćan glagol dolazi do izražaja u drugim vremenima gde je na prvom mestu ispred glavnih glagola! U ovom slučaju nije reč o glagolu «to have» kao pomoćnom nego o glagolu «to have» kao glavnom glagolu.

Upitan oblik gornjih rečenica bi trebalo da bude svima jasan na osnovu već poznatog pravila da pomoćni glagol prilikom postavljanja pitanja skače na prvo mesto, iza njega dolazi zamenica iza koje dolaze glavni glagol i ostatak rečenice. Neretko izražavanje rečenica u engleskom jeziku liči na «čupanje repe», ali je utešno to što na kraju repa bude iščupana, ono što hoćete da kažete uspete da izrazite tako da vas potpuno razumeju ljudi kojima je to maternji jezik, a vaše «čupanje» biva sve lakše iz meseca u mesec da bi na kraju postalo ono što Englizi i Amerikanci nazivaju «druga priroda» a za šta mi obično kažemo da postane «deo nas». Pošto ta jasna pravila za upitan oblik sada već sigurno znate, evo samo nekoliko kratkih primera upitnog oblika iz gornjih rečenica:

Am I working now?

Are they cleaning the streets?

Are you having trouble with your car?

Is she having trouble with his car?

I u ovom vremenu su potvrdni odgovori uvek kratki i završavaju se samo sa pomoćnim glagolima, mada celokupna rečenica u punom smislu treba da glasi kao i u drugim vremenima gde se sve rečenice skraćuju:

Yes, I am (working now).

Yes, they are (cleaning the streets).

No, they are not (cleaning the streets).

Yes, I am (having trouble with my car).

PROŠLO TRAJNO VREME THE PAST CONTINUOUS TENSE ILI THE PAST PROGRESSIVE TENSE

Pomoćni glagol: Opet je to glagol «to be», ovoga puta u svom prošlom obliku koji se razlikuje u licima samo u tome da li postoji jedno ili više lica koja obavljaju radnju čije iskazivanje taj glagol pomaže.

Glavni glagol: I ovi glavni glagoli imaju karakterističan nastavak «ing». Ono što ih razlikuje od drugih glagola koji imaju taj nastavak je pomoćni glagol «to be» koji stoji ispred njih u prošlom vremenu! Usled činjenice da je glagol «to be» ispred tih glagola u prošlom vremenu, to sve glagole iza njega stavlja u prošlo vreme! Naime, princip za ovaj i *svaki* pomoćni glagol je isti kao i u slučaju glagola «to do». Vreme u kome se taj pomoćni glagol nalazi, bilo da je to sadašnje ili prošlo vreme, određuje vreme same radnje. Isti je slučaj u ovom vremenu. Isto je slučaj u svakom drugom vremenu. Nema razloga da pogađamo i nagađamo šta to piše ili šta je izrečeno u engleskom jeziku i da se premišljamo da li se ta radnja desila juče, ili se dešava sada, ili će se desiti sutra. Sve na šta je potrebno obratiti pažnju je pomoćni glagol! A on je lako uočljiv zato što se uvek, uvek, uvek nalazi kao prvi glagol u svakoj engleskoj rečenici. Čim uočimo prvi glagol u rečenici i vreme u kome on stoji, odmah i bez greške znamo u kom vremenu je cela rečenica, to jest kada se radnja dogodila, događa ili će se dogoditi!

Sličan princip treba da vas vodi i kod pisanih testova. Tu se obično testira poznavanje gramatike engleskog jezika. Sve što treba da uočite u zadatim rečenicama su glagoli i samo glagoli. I sve čega treba da se setite je u kom vremenu se koriste koji pomoćni glagoli i u kom

obliku su uvek i bez izuzetka glavni glagoli koji dolaze iza njih. Na primer, ako imate zadatu rečenicu gde zamenica stoji na prvom mestu, potom praznu crtu iza koje je napisan glavni glagol sa nastavkom «ed», ne treba da se dvoumite nijednog časa oko toga o kom vremenu je reč. Jedino kod aorista glavni glagoli imaju nastavak «ed» a ispred njih uvek i bez izuzetka MORA da dođe pomoćni glagol «have», odnosno «has» (ako je u pitanju treće lice). Ukoliko imate rečenicu gde nema pomoćnog glagola na prvom mestu, a iza prazne crte stoji glagol sa nastavkom «ing», opet nema nikakve sumnje! Pošto je u takvim vremenima gde takvi glagoli imaju samo taj nastavak pomoćni glagol glagol «to be», sve što treba da pogledate je ostatak rečenice, tačnije koja je priloška odredba za vreme (da li je vreme sadašnje ili prošlo) i u skladu sa tim da stavite glagol «to be» u sadašnjem ili prošlom vremenu ispred glavnog glagola. Nikada, podvlačim, pomoćni glagoli «to be» i «to do» ne mogu da idu ispred glavnih glagola koji imaju nastavak «ed», niti pomoćni glagol «to have» može da ide ispred glavnih glagola koji imaju nastavak «ing» ili glagola u infinitivu (glagola koji su u svom izvornom obliku i nemaju nikakav nastavak u sadašnjem vremenu). To je nemoguće, to je urezano u kamen, to je nepromenljivo u engleskom jeziku! I zato, umesto bifljanja na pamet tabela i tablica, uvek imajte na umu ova krajnje jednostavna pravila koja su takva kakva su i od kojih nema odstupanja i nema šanse da **ikad** pogrešite!

Neki korumpirani i nečasni pojedinci mogu da vas ubeđuju da ne znate dovoljno engleski jezik i da vam na usmenom daju slabiju ocenu da biste kod njih uzimali privatne časove, ali na pismenom testu nema šanse da sprovedu takvu nepravdu! Na vama je da li ćete logično da razmišljate i sa ovim osnovnim znanjem pravila u engleskoj gramatici dokažete makar sebi da znate više i bolje (pošto su neki roditelji skloniji da uopšte ne veruju svojoj deci i onome što deca znaju da se dešava, već veruju i uzdaju se u kvaziautoritet nekih nečasnih pojedinaca koji taj autoritet nekažnjeno zloupotrebljavaju zato što ne postoji volja, mehanizam i pravna zaštita od takvih zloupotreba). Duboko sam uveren da i najslabiji đaci iz engleskog jezika, samo ako hoće, mogu uz pomoć ovih osnovnih i nepromenljivih pravila da nauče nešto i da poprave slabe ocene. Vratimo se sada na prošlo trajno vreme.

Radnja: Radnja koja se izražava u ovom vremenu je ona koja je nesmetano tekla u prošlosti pre nego što ju je neka druga radnja prekinula. U svim slučajevima dolazi prvo glagol «to be» na prvo mesto, iza njega glavni glagol sa «ing» koji izražava šta se dešavalo, a potom sledi opis radnje koja je prekinula tu radnju koja je tekla. Svaka druga radnja koja se umešala u tok prve radnje (ili prvih radnji ukoliko ih je *bilo* više) uvek se izražava u prošlom vremenu. Evo nekoliko primera u kojima vidimo prvu radnju koja je tekla dok je druga radnja u rečenici nije zaustavila:

I was watching the movie (prva radnja) when the phone *rang* (druga radnja).

You *were sitting* on the sofa (prva radnja) when the dog *came along* (druga radnja).

He *was polishing* his shoes and she was feeding the cat when the earthquake *struck*.

It *was sleeping* under the bed when it *heard* some noise.

We *were eating* our dinner as we *heard* that something was going on outside. (U ovom slučaju obratite pažnju da je glagol «heard» u prošlom vremenu i to je ta druga radnja koja je prekinula prvu.)

You *were dozing off* by the time the show *came* to its end.

They *were sleeping* peacefully before the visitor *came* to see them.

Upitni oblik je isti kao i kod svih ostalih vremena. Pomoćni glagol skače na početak rečenice, a sve ostalo iza njega ide onako kako stoji u potvrdnom obliku.

Kao i u prethodnom vremenu, evo da i ovde pokažem te slučajeve gde je jedan glagol od «crne trojke» pomoćan (onaj prvi), a drugi iza njega glavni:

I was (pomoćan) having (glavni) trouble with my car when my neighbour appeared.

You were having a headache on the plane when the stewardess came to see what was going on.

He was having trouble with his children before he decided to take action.

They were having terrible weather just as the rain began to fall.

Primeri kada je glagol «biti» u sadašnjem ili prošlom vremenu glavni glagol:

I *am* 13 years old.

I *was* 15 years old three years ago.

You *are* snob.

You *were* so smart yesterday.

He *is* stupid.

He *was* handsome 10 years ago.

She *is* great.

In the past she was very childish.

It *is* funny.

We *are* so slick.

We were stupid when we did that. (U ovom slučaju nema pomoćnih glagola, oba glagola su glavna što se vidi iz radnji koje su njima izražene. Kada bi glagol «to be» ovde bio pomoćan, iza njega bi, po pravilu, morao da dođe neki drugi glagol. Iza njega nema drugog glagola!).

You *are* so mean.

You *were* very clever.

They are as funny as they can be. (Ni ovde iza glagola «to be» ne stoji nijedan drugi glagol, pa je odmah jasno da je reč o glavnom glagolu «to be» koji ovde znači «biti»).

They were extremely stupid.

Kao što vidite, u svim ovim rečenicama glagol «to be» stoji sam u prošlom i u sadašnjem vremenu. Kada god ga vidite samog u rečenici ili nekom delu poduže rečenice i kada god odmah iza njega NE STOJI nijedan drugi glagol, tu nema nikakve sumnje – glagol «to be» je tada glavni glagol i znači «biti». Isto nepromenjivo pravilo važi za **svaki** pomoćni glagol. Kada god pomoćni glagol stoji sam u kratkoj rečenici, ili je sam u dužim rečenicama i odmah iza njega ne postoji nijedan drugi glagol, onda je reč o glavnim glagolima. U svim drugim slučajevima gde **odmah iza** tih glagola slede neki drugi glagoli, reč je isključivo o pomoćnim glagolima koji tada ne znače «biti, činiti, imati» nego pomažu glagolu iza sebe da iskaže radnju.

SADAŠNJE SVRŠENO VREME (AORIST) PRESENT PERFECT TENSE

Pomoćni glagol: glagol «to have» u sadašnjem vremenu. On se jedino u trećem licu javlja kao «has» da bi se razlikovao od ostalih lica u kojima se javlja kao «have».

Glavni glagoli: u ovom vremenu glavni glagoli imaju nastavak za prošlo vreme «ed» ukoliko su pravilni. Ukoliko je reč o nepravilnim glagolima koji nemaju nastavak «ed», onda je reč o takozvanom past participle obliku tih glagola. To je ona takozvana «treća kolona» nepravilnih glagola. Kod tih glagola nema pravila kako će se završavati u prostom prošlom vremenu i aoristu! To je jedna od retkih stvari u engleskom jeziku koju morate da naučite napamet pošto nema drugog načina da to savladate.

Neki nepravilni glagoli su isti u sve tri kolone, to jest u sadašnjem, prostom prošlom vremenu i aoristu, kao na primer glagoli «to put» i «to cut». To da li oni iskazuju radnju stavljanja i sečenja u sadašnjosti, prošlosti ili aoristu vidi se na osnovu pomoćnih glagola koji stoje ispred njih! Neki oblici nepravilnih glagola se razlikuju u sva tri vremena, kao na primer glagoli «to begin» i «to ring». Neki su u prošlom prostom vremenu i aoristu isti, kao na primer glagoli «to find», «to bring» i «to sleep». Koju radnju izražavanju i u kom vremenu moći ćete da odredite prema tome koji pomoćni glagol stoji ispred njih! Praktično gledano to će reći: ukoliko je ispred njih glagol «to be» u sadašnjem ili prošlom vremenu, onda će ti glavni glagoli uvek imati nastavak «ing» i izražavaće radnju koja se događa u trenutku kada o njoj govorimo, ili radnju koja je tekla u prošlosti pre nego što ju je prekinula neka druga radnja; ukoliko ispred tih glagola stoji pomoćni glagol «to have», ovi glavni glagoli će imati nastavak «ed», ili, ako su nepravilni, imaće svoj oblik iz «treće kolone» i uvek će govoriti o radnji koja se upravo sada završila nakon što je tekla neko vreme u prošlosti; ukoliko ovi glagoli stoje iza «nevidljivog» pomoćnog glagola «to do» u sadašnjem prostom vremenu, pri čemu se u rečenicama pojavljuju kao da su samostojni i kao da ispred njih nema glagola «to do», jasno je da uvek govore o radnji koja je uobičajena ili je redovni događaj! Iako sve ovo deluje samo naizgled zastrašujuće, vremenom, kada se ovi principi ustale u vašoj svesti, nećete više nikada imati problem sa osnovnim engleskim vremenima i bićete u stanju da ih lako prepoznajete, a upravo je to bio cilj autora prilikom izrade ovog priručnika.

Radnja: Radnja koja se iskazuje ovim vremenom je neka radnja koja je počela u prošlosti i sada

se završila. Da li je radnja počela u dalekoj ili bliskoj prošlosti, to nije ključno bitno. Neke stvari uradimo za tili čas, neke su vuku godinama. Dakle, ono što je ključno za tu radnju to je da se završila u času kada o tome govorimo, ili u danu u koji je spominjemo.

Evo nekih primera gde se glagol «to have» navodno pojavljuje dva puta u istoj rečenici. Ne zaboravite da je to varka. Nije reč o istom glagolu! Pošto je prvi glagol u rečenici obavezno pomoćni glagol, to prvi glagol «to have» je u stvari pomoćni glagol koji nema nikakvo značenje, a drugi glagol je glavni glagol koji znači onako kako ga prevodimo u našem jeziku.

U našem jeziku se glagol «imati» retko upotrebljava u svim izrazima koje susrećemo u engleskom jeziku. Takođe obratite pažnju na to da je glavni glagol «to have» u ovim rečenicama u svom prošlom obliku - «had». U tom obliku se javlja u još jednom vremenu koje je sve manje u upotrebi, ali u tom vremenu igra ulogu pomoćnog glagola «to have» u prošlom obliku i nalazi se na prvom mestu u rečenici. U slučajevima aorista je uvek na drugom mestu zato što nije pomoćni već glavni glagol:

I have (pomoćni) had (glavni) a real hard time.

You have had a cat for 5 years.

He has had headache for three hours.

She has had an operation on the heart.

It has had to move back.

We have had much troubles with our neighbours.

You have had a bad luck with your car.

They have had many great dreams about their country.

Evo i primera rečenica gde su *glavni glagoli* sa nastavkom «ed» ako su pravilni ili su iza pomoćnog glagola u obliku iz tzv. «treće kolone» ukoliko su nepravilni:

I have slept (glavni glagol «sleep» iz tzv. «treće kolone») for hours.

You have helped your neighbour paint the house.

He has done his homework well.

She has seen the President.

It has brought some income.

We have managed to sell the house.

You have phoned your company.

They have got to the point of despair.

Evo i primera gde je glagol «to have» pomoćni a glagol «to be» glavni. Kao i uvek, pomoćni glagol će se pojaviti na prvom mestu odmah ispred glavnog:

I have been to Belgrade.

You have been naughty.

He has been too good to be true.

She has been overly anxious.

It has been bad.

We have been stubborn.

You have been stupid.

They have been sad for days.

PROŠLO SVRŠENO VREME THE PAST PERFECT TENSE

Iako je ovo vreme sve manje u aktivnoj upotrebi u engleskom jeziku, naš smarački obrazovni program i neki profesori insistiraju na njemu kao da je od presudnog značaja. Ovo vreme se koristi da opiše neku radnju koja se dešavala u kombinaciji sa nekom drugom radnjom, bilo da je prekinula tu radnju, ili joj je neposredno prethodila, ili se odigrala neposredno nakon te radnje.

Najprostije objašnjenje za ovo vreme glasi da je to neka radnja koja je u prošlosti u stvari bila present perfect tense, to jest aorist, ali pošto se sada o toj radnji govori u prošlosti ona više ne može da bude izražena kao da se sada završila nego kao nešto što se tada završilo. Iako su ovakve situacije retke i iako se ovo vreme izbegava u aktivnoj upotrebi, zarad nekih zastarelih normi našeg programa pogledaćemo i neke primere za to vreme. Čitaocu prepuštam da sam shvati kako funkcioniše to vreme pošto je do sada teoretski izneto sve što se može reći o gramatici i dinamici osnovnih engleskih vremena i njihovih pomoćnih glagola. Svi koji donekle ili dobro znaju engleski jezik više ne bi trebalo da imaju problem sa razumevanjem tih osnovnih funkcija.

Ukoliko se do sada niste snašli, verovatno ćete imati veoma male šanse da se ikada snađete u ovom jeziku i jedino što ćete postići biće da naučite neke osnovne reči i izraze koje ćete teško moći da uklopite u smislene i ispravne rečenice u engleskom jeziku. Pošto ja od ovog programa ne znam bolji i lakši koji bi mogao da vam približi naizgled kompleksnu materiju

engleske gramatike, sumnjam da ćete na nekom drugom mestu naći adekvatniju pomoć od ovde predstavljene (namerno izbegavam reč «prezentovane» zato što smatram da je naš jezik dovoljno bogat i lep i da je sasvim bespotrebno kvariti ga tuđicama koje se tako pomodarski unose u njega)! Stoga vam je moj iskren i dobronameran savet da batalite ovaj jezik i da se posvetite nekom drugom jeziku ukoliko za to imate talenta. Imajte međutim u vidu činjenicu da, koliko je meni poznato, većina svetskih jezika ima gramatiku poput ove engleske. Štaviše, iz mog ličnog iskustva mogu da kažem da svi koji savladaju englesku gramatiku ne bi trebalo da imaju problema da savladaju osnove španske gramatike, o čemu će eventualno biti reči u možda nekom budućem priručniku ovog autora za taj jezik.

Dakle, ako do sada niste uspeali da se snađete razlog za to možda leži u pogrešnom izboru jezika, mada ostavljam mogućnost da ja nemam pojma u objašnjavanju gramatike ovog jezika. Ako ništa drugo, tešim se time što iza mene stoje desetine uspešnih studenata kojima je ovaj moj program sada pretočen u priručnik umnogome olakšao život i učenje ovog jezika. Nažalost moj praktičan rad sa ljudima raznih govornih područja je pokazalo da je uzrok svih problema sa kojima se susreću ljudi u engleskom jeziku uvek isti: nije problem u jeziku i njegovoj gramatici, ma koliko ona delovala nerazumljivo i teško, problem je što nema ko da sve to jednostavno i jasno objasni ljudima željnim da saznaju! Sada više ne postoji ta prepreka za razumevanje osnovne gramatike engleskog jezika. U ovom priručniku sam vam izneo tajnu mog profesorskog uspeha sa ljudima raznih govornih područja. Tajna je sada otkrivena i sve što je neophodno za učenje engleske gramatike je sažeto u ovom priručniku. Od sada ovaj ključ za razumevanje engleske gramatike imate uvek u rukama.

Vratimo se na vreme koje je nadahnulo prethodno objašnjenje. Evo kako se ono gradi:

Pomoćni glagol: «to have» u svom prošlom obliku «had» koji je isti u svim licima. Primetili smo već da je taj glagol nepravilan, a to znači da u prošlom vremenu nema nastavak «ed» što je i logično! Zamislite na šta bi ličio i kako bi se izgovarao glagol «haved» kada bi postojao, ili «beed» kada bi postojao, ili «doed» kada bi postojao. Zbog te nakaradnosti koje su mogli imati da postoje u takvim oblicima, svi pomoćni glagoli su nepravilni i u slučajevima kada igraju ulogu pomoćnih glagola i u slučajevima kada igraju ulogu glavnih glagola!

Glavni glagol: kao i u aoristu u sadašnjosti, svi glavni glagoli posle pomoćnog imaju nastavak «ed» ukoliko su pravilni, odnosno imaju oblik iz «treće kolone» ukoliko su nepravilni.

Radnja: Opisuje neku radnju koja se dešavala u kombinaciji sa nekom drugom radnjom, bilo da je prekinula tu radnju ili prethodila toj radnji.

The situation was horrible when I had phoned the police.

Remember, it was snowing heavily when before you had slipped over the ice.

He had rung the neighbour because the dogs were fighting and biting each other.

She was running very fast, so at one point she had lost her breath.

We thought the party was silly before we had decided to leave.

You were trying to catch the bus, so you had run very fast.

He said so much non-sense before they had stopped it.

SADAŠNJI TRAJNI PERFEKT THE PRESENT PERFECT CONTINUOUS TENSE ILI THE PRESENT PERFECT PROGRESSIVE TENSE

Na prvi pogled ovo je vreme zastrašujućeg imena. Ali, kao i kod svih engleskih vremena uvek obratite pažnju na njihove nazive. U samom nazivu se kriju radnje i vreme odigravanja radnji koje to vreme izražava, to jest sam naziv za vreme otkriva bez greške KADA su se odigrale ili se odigravaju ili će se odigrati sve radnje koje se iskazuju u tom vremenu. Kada shvatite šta se krije u imenima vremena, pa još kada ih povežete sa pomoćnim glagolima koji su karakteristični za svako od tih vremena, pa na to povežete i pravilo u kom obliku su svi glavni glagoli iza pomoćnog glagola u datom vremenu, više nema nikave prepreke da «rasturite» jezik i postignete svoj maksimum.

Naziv ovog vremena krije tri ključne reči: present (sadašnjost), perfect (što znači da se nesto usavršilo (perfekcionalizovalo), odnosno završilo) i progressive (što znači da radnja još traje). Iz toga je jasno da je reč o radnjama koje su se završile a traju i to očitno u sadašnjosti - zbog reči «present».

Takođe obratite pažnju na prvi deo imena tog vremena – present perfect. Već smo videli da u tom vremenu sa takvim nazivom (aorist) postoji pomoćni glagol «to have» iza koga slede glagoli sa «ed» ako su pravilni ili su iz «treće kolone» ako su nepravilni. Isto je slučaj i u ovom vremenu. To znači da svaka rečenica u ovom vremenu obavezno kao prvi glagol u rečenici iza zamenice sadrži «to have» (odnosno «has» u trećem licu) iza koga će doći glavni glagol. U ovom vremenu stvar je slična, jedino što ovde imamo takoreći dva glavna glagola od kojih je jedan uvek, verovali ili ne, glagol «to be».

Pošto iz primera u aoristu znamo da posle pomoćnog glagola «to have» dolazi past participle glagola «to be» koji glasi «been», ostaje da razrešimo misteriju «progressive». Videli smo da kada god je reč o progresivnim radnjama, radnjama o kojima govorimo sada ili one koje su tekle progresivno u prošlosti pre nego što ih je prekinula neka druga radnja, svi glagoli koji izražavaju takvu radnju sadrže karakterističan nastavak «ing». I tako, kada spojite sve ono što ste do sada shvatili i naučili, dobijate sledeću jednačinu za iskazivanje radnji u ovom vremenu:

Pomoćni glagol: «to have» (u sadašnjem obliku)

Glavni glagol: «to be» u past participu (been) koji ide ispred glavnog glagola koji ima nastavak «ing». Drugim rečima, glavni glagol u takvim rečenicama je treći po redu i ima nastavak «ing». Prvi u nizu je glagol «to have» u tom obliku, drugi je «been» (past participle glagola «to be») i treći je bilo koji glavni glagol sa nastavkom «ing».

Uzgodno, i glagoli sa nastavkom «ing» imaju svoje stručne nazive u tom obliku, ali namerno izbegavam sve te stručne izraze koji samo služe da ih izverglaju profesori i nastavnici,

dok studenti i đaci ostaju zbunjeni terminima koji u suštini ništa ne znače. Neretko mi pada na pamet moto Ive Andrića: «jednostavnost u stvaranju». Učenje jezika u mnogo čemu podrazumeva kreativno stvaranje, nešto što je bila nepoznanica u školskom sistemu koji sam ja doslovno preživeo. Ova nekreativnost i sterilnost suvoparnih programa za učenje stranih jezika, dodatno zakukuljena stručnim gramatičkim izrazima, može da posluži jedino sujeti onih koji misle da su tim programima nešto postigli. A nisu postigli stvaran uspeh koji bi trebalo da se ogleda u znanju i uspešnosti budućih generacija kojima treba da predaju to znanje, već su postigli samo toliko da mnogi zamrže njihove predmete, dok drugi uče napamet tabele i tablice koje će im donekle biti korisne u daljem životu. Ovaj jezik, koji je tako jednostavan, ne bi trebalo da predstavlja veliku smetnju i problem za mnoge naše pametne ljude koji su ostali ubijeni u pojam zaglupljujućim i dosadnim obrazovnim programima.

Posle ovog priručnika nikada više osnovna engleska gramatika neće biti nepoznanica jer za to, barem kada smo mi u pitanju, nema razloga. Nismo mi ništa gluplji od ljudi kojima je ovo maternji jezik, niti je njihov jezik toliko težak da ne možemo barem u osnovnim crtama da ga savladamo. Stoga ja želim da ovim priručnikom na ovako jednostavan način i bez stručne terminologije konačno razotkrijem sve te navodno teške stvari u engleskoj gramatici i omogućim svima vama koji ćete ovo čitati da se ohrabrite i steknete samopouzdanje kada je u pitanju engleski jezik. Ključ svakog uspeha krije se u tome da dosledno sledite pravila kako bi dobar rezultat uvek bio isti. Engleska gramatika se nimalo ne razlikuje od bilo čega drugog. Naučite ova osnovna pravila i sledite ih dosledno. Ako to učinite, ne vidim kako bar neki uspeh sa ovim jezikom može da izostane.

Radnja: Reč je o radnji koja je započela nekada u prošlosti, koja traje u sadašnjosti i koja će se nastaviti u budućnosti (pri čemu je nebitno koliko će trajati u budućnosti). Ako je moguće uprostiti objašnjenje o ovom vremenu, reč je o nečemu što radite već neko vreme i što ćete nastaviti da radite još neko vreme.

Priznajem da mi je ovo oduvek bilo omiljeno vreme pre svega zbog konstrukcije glagola u njemu i neobičnosti koja se ne može naći u našem maternjem jeziku. Osim toga i meni je engleski nekada bio mučna i nedokučiva misterija koja me je dovela do takve frustracije da sam batalio svako ozbiljno bavljenje tim jezikom. Tek kada sam morao da ga naučim kao valja, shvatio sam prvo kako da se sa njim izborim, a kasnije sam iznašao način da ga objasnim ispravno i jasno drugima. Verujte na reč, nije nemoguće savladati englesku gramatiku. Potreban je samo ovaj početni korak.

Evo nekih lepih primera za ovo vreme:

I have been reading this book for 4 days now.

You have been waiting here for hours.

He has been trying to understand English grammar for many years now.

She has been having nightmares for decades.

It has been playing with the ball.

We have been studying English grammar.

You have been acting stupidly for months.

They have been singing for five minutes.

Ukoliko ovakve iste radnje koje su se desile u prošlosti želite da iskažete u prošlom vremenu, sve što treba da učinite, poput primera u drugim vremenima, jeste da pomoćni glagol «to have» stavite u prošlo vreme «had» i sve ove rečenice automatski postaju prošlost! Kao što sam rekao, engleski može da bude igra, što kažu Amerikanci «parče torte» («peace of cake», da ne kažem «laganica») onog časa kada shvatite koliko je reč o jednom prilično jednostavnom jeziku.

Igranje sa vremenima postižete tako što samo menjate vremena u kojima stoje pomoćni glagoli stavljajući ih u sadašnje, prošlo ili buduće vreme. Time možete do beskonačnosti da vežbate smišljajući razne radnje koje ćete stavljati u različita vremena. Tako sam nekada i ja zabavljao moje studente u San Salvadoru. Postoje beskrajne mogućnosti da se podsećate ovih vremena na taj način. Odabarite neki glavni glagol kojim želite da iskažete neku radnju. Potom kombinujte glavni glagol sa svim pomoćnim glagolima u raznim vremenima, pomoćne glagole menjajte po licima ako se razlikuju u trećem licu ili u množini i imaćete beskonačan izvor zabave. Cele priče možete da ispričate takvim igrarijama. Jednom prilikom smo moji studenti i ja pretresli celokupnu političku situaciju u njihovoj zemlji uz pomoć jednog vremena. Takve lekcije ostaju trajne u svesti svih nas i teško da ćemo ih ikada više zaboraviti! A onda kada su osnovna engleska vremena zabava i «parče torte», savladali ste najveću prepreku u razumevanju ovog jezika. Sve što vam tada preostaje je da obogaćujete svoj fond reči za šta je potrebno lično zalaganje i interes. U učenju novih reči ne može vam pomoći nijedan priručnik, osim da možda objasni ponešto o izgovoru reči. No koliko god novih glagola i reči budete naučili, lako ćete moći da ih uklopite u ova osnovna vremena ukoliko se uvek setite ključnih i lakih pravila koja vam ovde stoje na raspolaganju.

Oblike budućeg vremena namerno ne želim da spominjem u ovom priručniku. Ono glavno i osnovno buduće vreme je već pomenuto, a ostale oblike sada i sami možete da shvatite na osnovu svih objašnjenja u ovom priručniku. Osim toga, možda nešto treba da ostane i za neki budući priručnik. Jedna stvar koju samo želim da napomenem kod budućeg vremena, a koja tako precizno oslikava nepopustljivost i beskrajnost nekih naših domaćih gluposti i sujeta i to kako mi sami sebi umemo da zakomplikujemo život i kada nas niko na to ne prisiljava, to je primer pomoćnog glagola «to be» u budućem vremenu. U svim licima taj pomoćni glagol za buduće vreme glasi «will». Međutim postoje nažalost zatucanici koji će vas možda naterivati da se držite staromodnog pravila da je oblik tog glagola «shall» u prvom licu jednine i množine. Pri tome ne znam da li su ti ljudi svesni da se prave veći Englezi od Engleza?! Već je ustaljeno opštepriznato pravilo u zemljama engleskog govornog područja da se za buduće vreme upotrebljava pomoćni glagol «will» u svim licima. Ukoliko imate slučaj da vas neko prisiljava da upotrebljavate «shall», učinite to da ne biste nezasluženo imali slabiju ocenu, mada sam svestan da su mnogi od vas bili ili biće žrtve nekih krajnje zanimljivih ličnih kriterijuma predavača koji nemaju veze sa vašim stvarnim znanjem. Ukoliko morate da zadovoljite nečiju neobaveštenost upotrebom oblika «shall» za buduće vreme, učinite to zarad sebe, ali zarad sebe i svog ličnog obrazovanja zadržite u svesti saznanje da je svet engleskog govornog područja prevazišao «shall» i zadovoljio se da u svim licima upotrebljava «will». Svi elementarni poznavaoци engleskog jezika, a upravo je za njih napisan ovaj priručnik, nemaju problema sa osnovnim budućim vremenom, pa ga u ovom

pionirskom poduhvatu nećemo obrađivati. O nekim finesama tog vremena i drugim aspektima engleskog jezika možda će doći vreme da se progovori običnim srpskim jezikom. Ovaj materijal je sasvim dovoljan za potrebe elementarnog razumevanja osnovne engleske gramatike koja čini sam kostur engleskog jezika.

Zaključak

Iako bi se još mnogo štošta moglo napisati o engleskoj gramatici, ovaj priručnik nije osmišljen da bude glomazno štivo, već kratka referenca koja vam se uvek može naći pri ruci kada zatreba da se podsetite ili razumete osnovna engleska vremena i zašto se grade tako kako se grade. Prevashodni cilj ovog priručnika je da demaskira pomoćni glagol «to do» i razjasni upotrebu osnovnih pomoćnih glagola i značenje osnovnih vremena. Bez razumevanja ovih vremena i osnovnih funkcija glagola u vremenima – upamtite - nemoguće je naučiti engleski jezik!

Neka vas ne prevare oni koji bi vam rekli da je lakše i bolje prvo naučiti reči a zatim gramatiku. Kakvog smisla ima učenje gomile reči ako ne znate da ih ispravno poređate, formulišete i objasnite nekome čiji je to jezik šta ste hteli da kažete i šta se i kada dogodilo?! Prema tome, ovaj priručnik je od neprocenjive vrednosti upravo u tom smislu što vam otvara vrata za ispravno razumevanje i upotrebu osnovnih engleskih vremena. Ako na osnovu ovde iznesenog budete u stanju da shvatite te osnovne funkcije engleskih vremena, sve drugo što čini englesku gramatiku biće mnogo lakše za razumevanje i savladavanje.

Svestan sam da je za potpuno ovladavanje ovim jezikom potrebna aktivna upotreba i susretanje sa njim. U tome ne mogu mnogo da pomognem, ali sam vam ovim priručnikom omogućio da načinite prvi korak da engleski jezik postane nešto što je sastavni deo vaše opšte kulture. Nije potrebno da budete doktor nauka, ili ne znam koliko načitanata osoba da ovo shvatite. Toliki naši ljudi, a i ja među njima, naučili su strane jezike boraveći među narodima kojima su ti jezici maternji. Sve što treba da učinite je da sledite ova osnovna pravila, da se setite kako da prepoznate kada su glagoli «to be», «to do» i «to have» pomoćni a kada nisu, da se setite da u slučaju da su pomoćni oni uvek dolaze na prvo mesto i da pratite ostatak rečenice i glavni glagol ili glavne glagole u njoj. Vremenom, kada naučite da sledite ta osnovna pravila, razumevanje engleskog i njegova primena postaće mnogo lakši, u nekim slučajevima i prava igra.

Već sada uviđam da će se verovatno javiti potreba da pišem svojim prostim i lepim maternjim jezikom još poneki priručnik u kome ću objasniti neke druge aspekte engleske gramatike. U ovom trenutku je bitno da svi koji su čekali na ovaj priručnik budu u stanju da se sada snađu u lavirintu engleskih glagola i radnji i da uspešno savladaju taj prvi korak. Duboko sam uveren da vam niko nikada nije omogućio taj prvi korak zato što nije bilo nikoga da objasni ove jednostavne stvari i razotkrije «tajnu» engleskog jezika. Zato je napisan ovaj priručnik i zbog toga je on po svojoj vrednosti istorijski poduhvat i podvig u smislu da je neko konačno uspeo da prostim srpskim jezikom objasni osnovna engleska vremena koja čine temelj engleskog jezika, kulture i književnosti. Zato: happy learning and see you soon!